

Przestańmy się bać profilaktyki!

Rozmowa z prof. dr hab. n. med. Mariuszem Bidzińskim, konsultantem krajowym w dziedzinie ginekologii onkologicznej, kierownikiem Kliniki Ginekologii Onkologicznej Narodowego Instytutu Onkologii im. Marii Skłodowskiej-Curie – Państwowego Instytutu Badawczego w Warszawie

Wrzesień jest Miesiącem Świadomości Nowotworów Ginekologicznych. Czy trzeba wciąż przypominać o tym zagrożeniu?

Zdecydowanie tak. Mamy szereg narzędzi pomocnych w ochronie przed nowotworami ginekologicznymi. Są to przede wszystkim badania w kierunku raka szyjki macicy. Namawiam wszystkich, nie tylko panie, aby przestali się bać profilaktyki nowotworowej i aktywnie z niej korzystali. My lekarze musimy się starać, żeby Polacy przywiązywali większą wagę do działań profilaktycznych, a nie terapeutycznych. Powinno to mocno wybrzmieć, zwłaszcza we wrześniu!

Jakie objawy powinny skłonić kobiety do pilnej wizyty u ginekologa?

Nieprawidłowe krwawienia u kobiet miesiączkujących oraz krwawienia u kobiet w okresie menopauzy, a także długo utrzymujące się upławy. Ponadto zaburzenia żołądkowo-jelitowe, które u kobiet po menopauzie mogą być sygnałem, że coś niepokojącego dzieje się w układzie ginekologicznym. Jeśli w ciągu 2-3 tygodni leczenia zaburzeń żołądkowo-jelitowych przez lekarza rodzinnego czy gastrologa nie nastąpi poprawa, należy zgłosić się do ginekologa. W taki sposób przez wiele miesięcy może się objawiać nowotwór jajnika.

Co z profilaktyką pozostałych nowotworów ginekologicznych?

Jeśli chodzi o raka jajnika – nie mamy narzędzi profilaktycznych. Dlatego uczulamy, by zwracać uwagę na zaburzenia żołądkowo-jelitowe. Trzeba też przyjrzeć się wywiadowi rodzinnemu. Jeśli wśród bliskich krewnych danej osoby występowały nowotwory piersi czy jajnika, to taka osoba jest w grupie podwyższonego ryzyka i powinna jak najwcześniej reagować na wspomniane objawy. Mamy w Polsce programy, które pozwalają na wykonywanie badań genetycznych. W sytuacji wykrycia patogennych mutacji, możemy skierować taką osobę na profilaktyczne usunięcie przydatków (jajnika i jajowodu), co chroni przed nowotworem jajnika. Niestety, około 70 procent chorych w Polsce i na świecie trafia na leczenie w zaawansowanym stadium raka jajnika.

A to znacznie utrudnia jego wyleczenie?

Tak, ale dużo się w tym zakresie zmieniło. Wiemy coraz więcej o biologii tego nowotworu, mamy coraz doskonalsze narzędzia i możliwości działań leczniczych w postaci nowych leków. Wyniki leczenia tego nowotworu w Polsce nie są złe. Rak jajnika jest dziś chorobą przewlekłą, pacjentki żyją z nim niekiedy 10-15 lat.

Dużo mówi się w Polsce o wzroście zachorowań na raka trzonu macicy (endometrium).

Ten trend dotyczy całego świata i jest pochodną stylu życia. Coraz więcej osób ma nadwagę i zapada na choroby metaboliczne, np. na cukrzycę, na którą w Polsce cierpi ponad 2 miliony osób. Według Krajowego Rejestru Nowotworów w 2020 roku odnotowaliśmy 5250 zachorowań na raka trzonu macicy. Jest to mniej niż w roku poprzednim, co prawdopodobnie wynika z niedoszacowania związanego z pandemią. Podsumowując, co roku na raka trzonu macicy zapada obecnie około 6 tysięcy Polek, a umiera około 1800 kobiet. Medycyna jest więc dość skuteczna w leczeniu tego nowotworu.

Kto najczęściej choruje na raka trzonu macicy?

Kobiety po menopauzie, ale też coraz więcej kobiet przed 40. rokiem życia. Około 10 procent wszystkich przypadków stanowią kobiety młode. Na szczęście u nich nowotwory są mniej agresywne, możemy więc często stosować leczenie bez konieczności usuwania narządu rodne. Kobieta po takim leczeniu może wówczas urodzić dziecko.

Czy jest szansa na zwiększenie skuteczności leczenia nowotworów ginekologicznych?

Tak, dla pacjentek z zaawansowanym nawrotowym rakiem trzonu macicy mam dobrą wiadomość: od 1 września dostępny jest preparat z rodziny immunoterapii – *dostarlimab*, który bardzo istotnie wpływa na efektywność leczenia tego nowotworu. Immunoterapia jest skuteczna także w leczeniu innych nowotworów, m.in. raka płuca czy czerniaka. Dzięki niej chorzy zyskali wiele lat życia.

Kto będzie mógł skorzystać z immunologicznego leczenia raka trzonu macicy?

Leczenie będzie prowadzone w ramach programu lekowego. Ośrodki onkologiczne i te, które zajmują się onkologią, podpisują z NFZ umowy na refundację preparatów. W każdym województwie będzie kilka takich ośrodków i każda kobieta kwalifikująca się do programu otrzyma leczenie, bez względu na adres zamieszkania.

Preparat jest wskazany dla pacjentek, które mają tzw. niestabilność mikrosatelitarną (ang. *Microsatellite instability-high*, MSI-H). Aby ją wykryć, potrzebne są testy dMMR (*defektu naprawy nieprawidłowo sparowanych nukleotydów*). Wszystkie kobiety z zaawansowanym nawrotowym rakiem endometrium powinny mieć wykonane takie badania. Dają one dokładną informację na temat choroby i możliwości zastosowania odpowiednich leków. Spełnienie kryteriów oznacza refundację preparatu. Duża część lekarzy już o tym wie, reszta wkrótce się dowie.

Czy zastosowanie immunoterapii we wcześniejszej fazie leczenia raka endometrium też dałoby pozytywne rezultaty?

Na razie na wczesnym etapie leczenia dysponujemy innymi efektywnymi metodami, jak np. wycięcie narządu rodne. W przyszłości tego typu działania we wczesnej fazie leczenia być może będą rozważane, aby uniknąć działań chirurgicznych. Rozwój medycyny molekularnej jest oczekiwany.

Jak przebiegają zmiany w reorganizacji leczenia chorych onkologicznie?

Dążymy do ustrukturyzowania tego procesu. Krajowa Sieć Onkologiczna, która od 2024 roku wejdzie jako stały element organizacji naszej ochrony zdrowia, stwarza perspektywę leczenia chorych w ośrodkach specjalistycznych. Pacjenci będą mieli swoich koordynatorów, którzy ułatwią im skuteczne funkcjonowanie w systemie. W ciągu 2-3 lat powinien on już w pełni funkcjonować.

Co słyhać w sprawie szczepień przeciwko HPV?

Od tego roku mamy program szczepień dla dziewcząt i chłopców w wieku 12-13 lat. Liczba osób wyszczepionych nie jest na razie imponująca, ale proces przyspiesza i jest nastawiony na wiele lat. Szczepionki przeciwko HPV są bardzo dobrze przebadane, objęte wieloletnimi badaniami i skuteczne. Australia wprowadziła je w 2006 roku i za 2-3 lata nie będzie już miała zachorowań z powodu HPV – głównego sprawcy raka szyjki macicy. Dzięki szczepieniom schorzenie zostanie tam wyeliminowane.

Czy dorośli Polacy mogą skorzystać ze szczepionki przeciwko HPV?

Szczepionka jest najbardziej efektywna u tych, którzy jeszcze nie podjęli współżycia. Osoby, które miały kontakt z wirusem HPV, też powinny pomyśleć o szczepieniu, ponieważ zyskają wyższą odporność na kolejne szczepy i reinfekcje wirusem. Bezpłatna szczepionka w ramach programu ministerialnego jest przeznaczona dla nastolatków w wieku 12-13 lat, pozostała część młodzieży i osoby dorosłe mogą ją wykupić, na przykład korzystając z częściowej refundacji, i zaszczepić się po konsultacji z lekarzem prowadzącym.

Bardzo dziękujemy za rozmowę!

Autoryzowany wywiad prasowy przygotowany przez *Stowarzyszenie Dziennikarze dla Zdrowia* w związku z debatą „Nowotwory ginekologiczne – CZAS DZIAŁAĆ! Edukacja i profilaktyka”, zorganizowaną w ramach cyklu *Quo Vadis Salus Feminae?* Miesiąc Świadomości Nowotworów Ginekologicznych. Wrzesień 2023